

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

De Censibvs Sive Reditibvs Annvis. Ad Lectorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

teatia conquiret; quamvis & coram iudice Ecclesiastico laicum usurarum nomine conveniri posse censet, per *Dd. à se allegatos*, quod & non prorsus alienum videtur à *d. c. Dissensiosam*.

DE CENSIBVS SIVE REDITIBVS ANNVIS.

Ad Lectorem.

Hunc tractatum de Censibus sive redditibus annuis, ideo hic subieciimus, quod magnam illi affinitatem habere videantur cum usuris; imò sunt, qui eos nihil distare existimant ab usuris, sed tantum esse speciem quamdam sive pretextum usuras liberius exerceudi. Quorum argumenta infra à suo loco recensebimus & refellemus, probabimusque per emptionem & venditionem, & consequenter per contractum bonæ fidei rectè constitutum censum, sive redditum annuum. Sed an etiam per alium contractum, sive in ultima voluntate idem effici possit, in progressu quoque videbitur. Quia verò quoad emptionem & venditionem, extant duæ Decretales Martini V & Calixti III. summorum Pontificum sub tit. de emptione & venditione inter Extravagantes communes, non abs re fore iudico, si suis verbis hic præmittantur, deinde quâ potest brevitate explicentur.

Martinus V. venerabilibus fratribus Trevirensi, & Lubecensi ac Almicensi Episcopis.

Regimini universalis Ecclesiæ quamquam immeriti, disponente Domino, præsidentes, curis angimur assiduus, ut juxta creditæ nobis dispensationis officium subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus, & dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore, ne litis anfractum, seu scandalorum parturiant fomentum, nostro moderamine declarentur. Sanè petitio dilectorum filiorum universorum, Cleri, nobilium, incolarum & habitatorum civitatis & diocesis Vratislaviensis nobis exhibita continebat, Quod à centum annis citrà, & supra, & à tanto tempore & per tantum tempus, ejus contrarii memoria hominum non existit, in hisdem civitate ac diocesi, ac partibus aliis vicinis quædam consuetudo rationabilis observata præscripta ac moribus utentium approbata, ad communem hominum utilitatem introducta fuisset. Pro quibus Princeps, Baro, miles, civis, sive oppidanus partium earumdem, cum hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi consulere, personæ Ecclesiasticæ aut seculari, collegio aut universitati, oppido, vel civitati, super bonis suis, dominiis, oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, hæreditatibus, vendere consuevit, & vendidit annuos census, unius vel plurium marcarum aut grossorum Pragenfium numi polomei & pagamenti consueti; ad rationem & pro qualibet marca annui census, decem, undecim, tredecim, quatuordecim marcarum, aut plus vel minus, secundum temporis qualitatem, prout ipsi contrahentes

tunc inter se convenerant, ipsi venditori tunc integraliter in pecuniis numerata solvi consueverant, bonis in ipso contractu tuoc expressis pro ipsius census annui exsolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expressè ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quod ipsum annum censum, in toto vel in parte, pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quando eumque vellent, liberè absque alicujus requisitione, contradictione, vel assensu, possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione ex tunc penitus liberare. Sed ad hoc hujusmodi census venditores invitati nequaquam per emptores arctari vel adstringi valerent, etiam ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis seu destructis. Fuitque & est talis contractus emptionis & venditionis per Episcopos Vratislaviens. pro tempore existentes & eorum officiales, nec non per diversos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus census hujusmodi constituti existunt, tamquam licitus communi utilitati deserviens, sæpius confirmatus pariter & approbatus. Quodque etiam super hujusmodi censibus plurima beneficia Ecclesiastica, collegia, canonicatus & præbendæ, dignitates, personatus & officia, vicariæ, altaria, numero plusquam duo millia de expresso consensu & voluntate dominorum temporalium, sub quorum territoriis dicta bona obligata consistunt, erecta, dotata & fundata, authenticis eorumdem dominorum temporalium literis, sigillis, sigillatis & roboratis fore noscuntur.

eur. Quodque etiam venditores eorumdem censuum, se nonnumquam ad ipsorum censuum solutionem, penis, & censuris Ecclesiasticis Ordinariorum locorum sponte & libere submiserunt, sicuti etiam aliqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt & compelli consueverunt. Tamen nonnulli ex venditoribus ipsis in arcum pravum conversi, cupientes cum alterius pecunia locupletari, hujusmodi census hucusque per eos ante libere & absque ulla contradictione solutos, ejusdem emptoribus tam Ecclesiasticis quam secularibus solvere contradicunt & recusant, confingentes hujusmodi emptionis & venditionis contractus fore & esse usurarios & illicitos, ipsos emptores Ecclesiasticos & seculares, nec non collegia, canonicatus & præbendas, dignitates, personatus & officia, vicarias & altaria, ac beneficia hujusmodi ipsorum annuorum censuum spoliant perceptione, & detinent spoliatos, inanimarum suarum periculum, eorumque emptorum præjudicium, damnum & gravamen: & propterea an contractus emptionis & venditionis hujusmodi liciti existant, à nonnullis hæsitatur. Quare pro parte eorumdem Cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diocesis Vratislaviensis, nobis fuit humiliter supplicatum, ut, an contractus hujusmodi liciti vel illiciti censeantur, declarare, & alias eis in præmissis oportune providere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, quia etiam ex relatione dilecti filii nostri Guilielmi tituli sancti Marci presbyteri Cardinalis, cui negotium hujusmodi cum peritorum consilio commissum examinandum, comperimus contractus hujusmodi juridicos, & juxta determinationem Doctorum licitos fore: Ad hujusmodi ergò ambiguitatis tollen-

dum dubium in præmissis præfatos contractus licitos & juri communi conformes, ac ipsorum censuum venditores ad illorum solutionem (reverso contradictionis obstaculo) obligari, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium ex certa scientia declaramus: Non obstantibus præmissis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel eiusdem temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Volentes, quòd prædictæ literæ nostræ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo, vel unus vestrum per vos, vel alium seu alios præfatis emptoribus in præmissis opportuni favoris præsidium efficaciter impendentes, dictasque literas, ubi, quando & quoties expedire videritis, auctoritate nostrâ solemniter publicantes, faciatis eadem auctoritate eisdem emptoribus vel ipsorum procuratoribus eorum nominibus, per venditores seu debitores censuum hujusmodi, de præfatis censibus juxta contractuum & conventionum inter ipsos habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi: Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo. Non obstante, si aliquibus communiter vel divisim à sede Apostolica sit indultum, quòd interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctos Apostolos VI. Nonas Julii, Pontificatus nostri anno octavo.

Calixtus III. Episcopo Magdeburgen. Nurembergen. & Halberstaden. Ecclesiarum Decanus.

Regimini universalis Ecclesiæ quamquam immeriti, disponente Deo, præsidentes, curis angimur assiduis, ut juxta nobis crediti dispensationem officii subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus, & dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore (nec litium anfractus exinde seu scandala proveniant) debito (prout justitia persuaferit) declarationis nostræ ministerio sopiantur. Sanè pro parte venerabilis fratris nostri

Joannis Episcopi Mersburgensis, & dilectorum filiorum universi Cleri, civitatis & diocesis Mersburgen. nobis nuper exhibita petitio continebat: Quòd licet à tanto tempore, cujus initium memoria non existit, in diversis Alemanicæ partibus, pro communi hominum utilitate, inter habitatores & incolas partium earumdem, talis inoleverit hætenusque observata fuerit legitime præscripta, ac moribus utentium & Ordinariorum permissione, & plerumque expressâ ratifica-

ratione, approbata consuetudo: Quod ipsi habitatores & incolæ, sive illi ex eis, quibus id pro suis statu & indemnitate expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus, annuos marcarum, florenorum, seu grossorum monetæ in partibus illis currentis, reditus seu census vendentes, pro singulis ex marcis, florenis, seu grossis huiusmodi ab eis, qui illas vel illos sive reditus, sive census ipsos emerint, certum competens pretium in numerata pecunia, secundum temporis qualitatem, prout ipsi venditores & ementes in contractibus super his inter se firmaverunt & recipere soliti fuere, illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus prædictis, qui in huiusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione redituum & censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium favorem. Hoc adjecto, quod ipsi pro rata, quâ huiusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent, in toto vel in parte pecuniam, à solutione redituum sive censuum huiusmodi restitutam pecuniam contingentium, liberi forent penitus & immunes. Sed iidem ementes, etiam si bona, domus, terræ agri, possessiones & hæreditates huiusmodi, processu temporis ad omnimodam destructionem sive desolationem reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen hæsitacionis versatur scrupulus, an huiusmodi contractus liciti sint

consendi. Unde nonnulli illos usurarios fore prærendentes, occasionem quæruunt reditus & census huiusmodi ab eis debitos non solvendi. Quare pro parte Episcopi & Cleri prædictorum assensurum, quod in talibus sic emptis censibus & reditibus, fructus, reditus, & proventus plurium Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium & Ecclesiasticorum beneficiorum, civitatis & diocesis ac partium prædictarum, nec non ferè omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque Ecclesiis ipsis divinis interessentibus, ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his Apostolicæ sedis declarationis oraculum impertiri & adicere paternæ dilectione curaremus. Nos igitur huiusmodi in hac parte supplicationibus inclinati & factas ex commissione felicis recordationis Martini Papæ V. prædecessoris, de super examinationes & ejusdem prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigiis inhaerentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium, præfatos contractus licitos iurique conformes, & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem censuum & redituum, juxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri, auctoritate Apostolica præsentium serie declaramus. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. CCCC. LV. pridie Nonas Maii, Pontificatus nostri anno primo.

CAPUT X.

In prædictas Extravagantes, An census seu reditus annui per emptionem & venditionem rectè constituantur?

SUMMARIUM.

1. Argumenta contra has Extravagantes reselluntur.
2. Reditus annui cur census vocentur.
3. Facti species harum Extravagantium breviter contrahuntur.
4. Contractus censuales aequitate nititur & jure communi.
5. Obiectio tollitur, quod hic contractus sine re consistat.
6. Referuntur Auctores hunc contractum improbantem.
7. Argumenta contraria dissolvuntur.
8. Hostomanni argumenta reselluntur.

EX his Decretalibus Martini V. & Calixti III. passim à Theologis & utriusque juris Doctoribus defendi solent, & quidem rectissime, annuorum redituum emptiones, & venditiones, quibus nihil ferè hodie frequentius. Nec contra audiendi sunt, qui negant has Decretales authenticas esse, eo quod Corpori juris Canonici, id est Decretalibus Gregorii IX. Bonifacii VIII. Clementis V. & Decreto Gratiani non sint insertæ, ac proinde ex eis certum argumentum deduci non possit: ut hinc Extravagantium nomen adhuc retineant, quasi extra Corpus Canonicum incertâ sede yagentur; quibus & idcirco

non